

Јавно предузеће
„Палић-Лудаш“

**Извештај о остваривању
Програма управљања
Специјалног резервата природе
„Селевењске пустаре“
за 2017. годину**

Палић, децембар 2017. година

Специјални резерват природе "Селевењске пустаре"

ИЗВЕШТАЈ

о остваривању Програма управљања за 2017. годину

УВОД

Главни циљеви и задаци

Дефинисани су Планом управљања СРП „Селевењске пустаре“ 2012-2021 (Сагласност Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања бр. 353-02-936/2012-03) и Годишњим програмом управљања СРП „Селевењске пустаре“ за 2017. годину (Сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине бр. 353-02-2295/2016-17 од 02.03.2017. године):

- Ревизија заштићеног подручја уз иновирање просторног концепта заштите (повезивање субјединица Резервата еколошким коридорима и новим будућим заштићеним подручјем у општини Кањижа - „Кањишки јараши“).
- Развијање и унапређивање чуварске службе. Даље развијање рада службе кроз потребно опремање, додатне едукације чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе.
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта строго заштићених врста (локалитети у субјединицама *Селевењска шума* – чишћење и одржавање чистина - станишта црвене стежице (*Alkanna tinctoria*), пешчарске перунике (*Iris arenaria*) и шарене перунике (*Iris variegata*), мразовца (*Colchicum arenarium*) - од зарастања, заштита угрожених врста као нпр. модроврана (*Coracias garrulus*), грабљивица, утина (*Asio otus*) – кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“; локалитети *Воловски паињак*, *Дегелица* и *Лофеј* ревитализација влажних ливада организацијом и реализацијом кошења и сузбијања трске у сарадњи са локалним становништвом) као наставак вишегодишњих активности.
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор кошења, организација и надзор испаше, организација и надзор сече трске).
- Наставак и успостављање нове сарадње са корисницима подручја - локалним становништвом и локалном самоуправом у Кањижи у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе (пољопривредно земљиште, поштовање услова заштите природе).
- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања програма активне заштите и бољег очувања заштићеног подручја уз развијање ГИС кроз пројекат Града Суботица.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш (израда нових изложбених сегмената).

Главни резултати

Реализација наведених група задатака се одвијала континуирано и предвиђене активности су у већој мери реализоване. Имајући у виду да су то активности које управљач спроводи током целе године и то у оквиру вишегодишњег периода, очекујемо наставак реализације и заокруживање задатака и у наредним годишњим циклусима. Додатно, због недостатка средстава неке од планираних активности уопште се нису реализовале односно реализоване су друге активности на основу других извора финансирања, конкурса итд.

И даље је приметан исти тренд у реализацији активности – најмање се радило на ревизији заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатка – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

Такође је уочљив тренд побољшања у делу који се односи на увођење традиционалних видова коришћења заштићеног подручја, а у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења. Успостављен је систем који се базира на укључивању локалног становништва у реализацију активних мера као вида традиционалног коришћења делова заштићеног подручја (углавном се то односи на испашу, кошење и традиционалне начине сече трске).

У функцији колаборативног управљања, настављена је сарадња са општином Кањижа у вези питања из пољопривреде (закуп и лицитације пољопривредног земљишта у Резервату) и пољочуварске службе, али у мањем обиму (стручна служба управљача пружа информације везано за парцеле у заштићеном подручју, тумачи услове заштите природе, чуварска служба сарађује на терену са пољочуварском службом општине Кањижа). Са Градом Суботица је реализована успешна сарадња у вези питања из пољопривреде и услова заштите природе. Конкретније: Активности на обиласку терена са потенцијалним закупцима, показивању локације за спровођење активности, као и тумачење режима заштите природе у оквиру заштићеног подручја. Активности на обиласку терена са закупцима земљишта – утврђивање положаја парцела у односу на режиме заштите природе, као и тумачење елемената услова заштите природе. Обиласци терена са представницима градских служби - обилазак одређених локација на подручјусвих заштићених подручја. Стручна помоћ у вођењу евиденције и базе података са парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима. Координисање чуварске и стручне службе у активностима и комуникација са корисницима и закупцима. Стручна помоћ у активностима на праћењу стања и поштовању услова заштите природе, све у складу са обавезама из члана 57, 68 и 110 Закона о заштити природе. Припрема информација о специфичним условима заштите природе.

База података која обједињује чување, активне мере заштите и мониторинг стања популација заштићених и строго заштићених таксона се развија у један систем који значајно олакшава рад управљача на заштићеном подручју и свих субјеката који су у директној, или индиректној вези.

Услови рада

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“. Основна делатност Предузећа је заштита природе.

Сектор заштите природе у Јавном преузећу „Палић-Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба

задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и стручни и организациони надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите. У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеном подручју. Обављају се и послови презентације и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Активности на опремању Визиторског центра Лудаш у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, одвијају се у континуитету. Процедура техничког пријема се приводи крају, како би објекат почео да функционише у потпуности.

Служба за заједничке послове Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ (са седиштем на Палићу) обавља опште послове (менаџмент, финансије, набавке).

Тренутно је у Сектору заштите природе запослено 8 особа, од којих су 4 са ВСС – VII степен, 1 са ВСС – VI степен, 3 са ССС – IV, а 1 је НСС. Управљач задовољава све критеријуме у односу на Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“ број 85/2009) и има организовану чуварску службу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице, и путем конкурса за суфинансирање Републике, као и од средстава реализованих у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Разлози због којих се програм и остварени резултати евентуално разликују

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ је готово у потпуности реализован, како кроз средства потраживана за реализацију Програма управљања од надлежног Министарства, тако и кроз средства која су реализована у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Имајући у виду да Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ поред СРП „Селевењске пустаре“ управља са још четири заштићена подручја (око 7500 ha укупне површине), постојећа кадровска структура није задовољавајућа (недовољан број стручних сарадника потребних профила, као и неговатеља животиња са адекватном стручном спремом) и то отежава рад у сектору, односно реализацију годишњих програма управљања заштићеним подручјима. За успешно функционисање управљача, неопходно би било да за СРП „Селевењске пустаре“ постоји посебан стручни сарадник одговарајућег профила који би радио на координацији реализације програма управљања и који би управљао пројектима на овом заштићеном подручју.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

1.1.1. Начин рада чуварске службе

Чување и надзор у СРП „Селевењске пустаре“ је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Спроводио га је чуварска служба у сарадњи - кроз колаборативно управљање - са осталим корисницима простора (у координацији са њиховим чуварским службама):

- Пољочуварска служба општине Кањижа (више извршилаца)
- Ловочувар Удружења ловаца Кањижа – Ловачко друштво „Хоргош”.

Чувари заштићеног подручја су током године надгледали спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Селевењске пустаре”. О свим предузетим мерама и променама насталим у Резервату чувар је извештавао континуирано кроз теренски дневник. Стручна служба је континуирано пратила стање, обавештавала кориснике о неопходности заустављања започете активности која није у складу са мерама заштите (легитимисано је 10 лица, прегледано 4 простора, 2 возила и 2 товара; одузето 1 предмет; изречено је 2 забране радова и није издат ниједан налог за враћање у претходно стање).

Настављено је са системским праћењем спровођења услова заштите природе у сарадњи са инспекцијом (5 контрола).

Рад чуварске службе је суфинансиран из сопствених средстава.

Средства за бруто зараде чувара				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Чуварска служба управљача
МПЗЖС:	508.932,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	127.233,00	613.720,51		

Настављено је са радом на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш”. Показало се да се основни циљеви успостављања базе – повећана ефикасност праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, успешно реализују.

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – Јосип Мурањи – је у фебруарском испитном року (25.02.2016. године) положио испит за чувара заштићеног подручја, има Јединствени регистарски број чувара 0325 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-92/2016-17 од 08.03.2016.). Чувар има израђену службену легитимацију чувара заштићеног подручја у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015). Чувар поседује службену одећу и обућу у складу са Правилником о службеној одећи чувара

заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 93/2015). За потребе обиласка терена се користило теренско возило „Steed – Great – Wall“.

Током 2017. године, стручна служба управљача је континуирано радила на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Програма управљања за 2018. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2017. годину, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација станишта у Селевењској шуми, кошење у II степену) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста (модроврана и друге заштићене и строго заштићене врсте).

Рад стручне службе је делом суфинансиран средствима Министарства пољопривреде и заштите животне средине по уговору број 401-00-666/2017-17, а делом средствима града Суботице (уговор II-401-509/2017 од 25.04.2017.).

Бруто зарада стручног сарадника				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Стручни сарадник
МПЗЖС:	80.000,00	80.000,00	100	
УПРАВЉАЧ:	884.767,00	669.014,93		

1.1.2. Опремљеност

Управљач располаже смештајним капацитетима за боравак и рад стручне и чуварске службе – Визиторски центар „Лудаш“ у Хајдуково. Поред канцеларијског простора, постоји и изложбени простор, сала за предавања за 50 учесника и смештајни капацитет у поткровљу. Поред наведеног, управљач поседује и истраживачку станицу, која је у прилично лошем стању (објект који се надовезује на Визиторски центар).

За обилазак и чувања овог заштићеног подручја се користило теренско возило (Great Wall).

Реализована је набавка резервних делова за теренска возила, трошкови регистрације, атест за гас и трошкови горива за рад чуварске службе што је суфинансирано кроз Уговор са Градом Суботица – Суфинансирање годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2017. годину (Уговор број: II-401-509/2017 од 25.04.2017. године).

Остали трошкови чуварске службе				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Чуварска служба
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	350.000,00	372.285,49		

Управљач је набавио ГПС уређај велике прецизности који ће се користити за утврђивање тачних површина популација таксона за које се реализује мониторинг, како строго заштићених и заштићених, тако и инвазивних врста. Поменути уређај ће бити од великог значаја за утврђивање тачне локације прекршаја, власничке структуре и прецизних граница заштићеног подручја.

1.1.3. Обука

Настављена је обука чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе. Ова обука се реализује континуално. Обуку је реализовала стручна служба управљача у оквиру свог редовног посла, као и надлежна инспекција приликом редовне контроле управљача. Поред наведене сталне обуке, чуварска и стручна служба је успешно реализовала и обуку заштите на раду и противпожарну обуку, као и курс за употребу ГПС уређаја велике прецизности.

И током 2017. године је наша чуварска служба у више наврата учествовала у обуци и теренском раду чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ (Мађарска). Теме у оквиру обуке су се делом односиле на рад на терену – вођење теренских белешки и поступање са прекршиоцима на терену и делом на ревитализацију влажних и сувих ливада са испашом стоке (воденим биволом и сивом говечетом).

Током боравка наше чуварске и стручне службе, уочили смо значајне разлике у целом систему заштите природе. Првенствено, сва заштићена подручја у Мађарској су део неког националног парка, од укупно десет националних паркова. Конкретно, наша сарадња је најинтензивнија са Националним парком „Кишкуншаг“, који се надовезује на заштићена подручја којима ми управљамо у Србији, али, имамо одличну сарадњу са свим осталим националним парковима у Мађарској. Друга значајна разлика је што се код њих чувари на заштићеном подручју зову „чувари природе“ и, без обзира где се налазили (у заштићеном подручју, или ван њега), они имају право и обавезу да чувају природу. Такође, сви чувари природе имају шести степен стручне спреме (код нас, само шеф чуварске службе), тачније, знатно више образовање у односу на средњу школу. База података у вези са заштићеним подручјима је јединствена на нивоу државе и доступна стручној и чуварској служби свих националних паркова. Географско – информациони систем који се односи на податке у вези са стаништима, врстама и свим релевантним информацијама, је, такође јединствен и доступан свима (у смислу потраживања и уноса података). Наведени системи су оформљени (успостављени) од стране државе, тачније, надлежног министарства. Интересантно је да се у Мађарској на месечном нивоу одржавају састанци управе свих националних паркова и надлежног министарства и то, сваког месеца у другом националном парку. Иначе, током обука, које су, поред предавања у вези са Natura 2000 врстама, садржавале и предавања о значају заштите угрожених станишта, наши чувари и представници стручне службе су учествовали и у теренским истраживањима и мониторингу више врста биљака, птица и сисара. У вези са униформом и опремом за чуваре природе, такође, постоји значајна разлика – средства за униформе за чуварску и стручну службу, Национални паркови добијају од надлежног Министарства и то за неке делове униформе на годишњем нивоу, а за неке, двогодишње.

1.2. Одржавање

1.2.1. Управљање отпадом

Спроводиле су се уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: код Шумске куће (периодично током године) и дуж едукативних стаза. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализовала је чуварска служба током редовних обилазака терена и повремено.

Количина отпада се значајно повећала услед кретања и боравка миграната у заштићеним подручјима према Републици Мађарској (ПИО „Суботчка пешчара“ и СРП „Селевењске пустаре). Због наведеног се појавила и потреба санирања штете која је настала на стаништима природних реткости услед боравка великог броја људи у дужем периоду. Штета је санирана, тачније, кошењем и спречавањем пролажења су се наведена станишта већим делом ревитализовала, уз, наравно, појачано присуство чуварске службе на терену. Такође, отпад који је сакупљан у континуитету од стране чуварске службе, допремљен је до сабирног центра који се налази на Палићу, одакле је даље преузела надлежна комунална служба.

Група миграната и остављено смеће код Шумске куће у Селевењској шуми (један од многих случајева).

Активности су делом суфинансиране средствима Министарства пољопривреде и заштите животне средине (уговор број 401-00-666/2017-17 од 24.05.2017.) и делом из сопствених ресурса.

Управљање отпадом				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Чуварска служба
МПЗЖС:	166.000,00	166.000,00	100	
УПРАВЉАЧ:	34.000,00	35.106,00		

1.2.2. Одржавање постојећег мобилијара

Током 2017. године реализовани су радови на обнављању уништених инфо табли дуж едукативних стаза (12 комада). Реализовано из сопствених ресурса.

Поправка постојећег мобилијара				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Управљач
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	50.000,00	36.000,00		

1.2.3. Обележавање

До краја 2017. године реализоване су радови на обнављању уништених ознака граница резервата, и обнови табли забране улаза.

Обележавање				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Чуварска служба
МПЗЖС:	220.000,00	220.000,00	100	
УПРАВЉАЧ:	90.000,00	55.000,00		

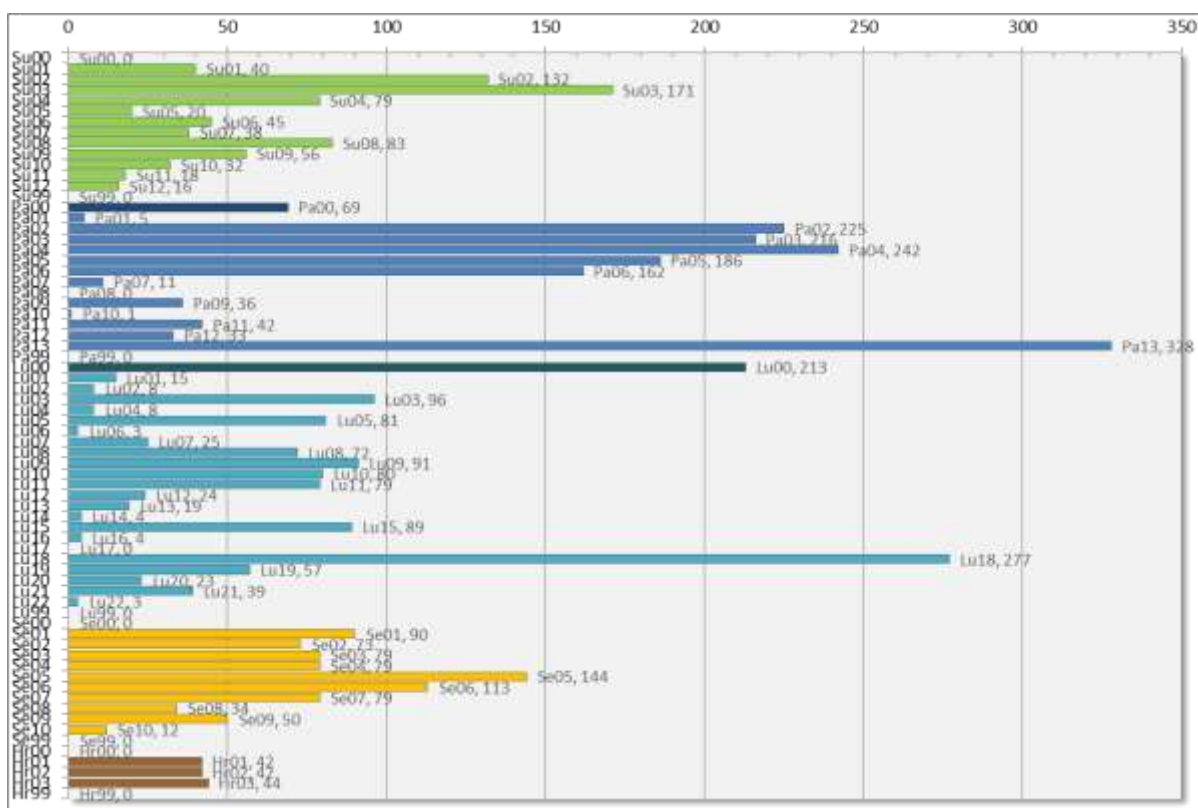
1.2.3 Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања RangerOffice2015 (унапређени софтвер "SuPaLuSe Ranger LandCruiser 2011 MiBeSoft").

Настављени су информатички радови у оквиру Географско-Информационог Система (GIS). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације).

База је и ове године допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, ретких и угрожених врста, као и фотографијама које се односе на недозвољене активности у резервату (поднете су 3 пријаве надлежној инспекцији, као и један захтев за покретање прекршајног поступка Прекршајном суду у Сенти - Одељење суда у Кањижи). ГПС – опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве Инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је, свакако, недовољан број кадрова одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна фреквенција излазака на терен у функцији мониторинга (због других обавеза).

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

Извод из базе – честоћа обилазака појединих локалитета у оквиру заштићених подручја од стране чуварске службе

За ефективни рад управљача потребно би било да се на ниво државе изради обједињени ГИС систем, да се дефинише начин унос података, типови оутпута и тд. (пример таквог система - део за јавност - у Мађарској <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>).

Заснивање и успостављање базе података				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Стручни сарадник
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЛАЧ:	150.000,00	200.000,00		

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

- Током 2017. године Управљач није радио на управљању културно-историјским вредностима у СРП „Селевењске пустаре“.
- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица је реализовао активности у вези са археолошким рекогносцирањем терена на подручју СРП „Селевењске пустаре“ – обилазак терена и прикупљање површинских археолошких налаза. Обилазак терена се обављало у оквиру пројекта „Археолошка мапа северне Бачке“, подржан је од стране Министарства културе и информисање Републике Србије.

3. Управљање природним ресурсима

3.1. Мониторинг – праћење стања

И током 2017. године се у континуитету одвијао мониторинг станишта заштићених и строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП "Селевењске пустаре" су већином птице (36 таксона) и знатно мањи број биљних таксона (4), сисара (3 таксона), рибе (1 таксон), гмизавци (1 таксон) - према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

Мониторинг обавља чувар приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима. Подаци се уносе у базу података. Настављено је бележење локације значајних популација ГПС уређајима.

Током године се са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске радило на успостављању униформног система мониторинга у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и направљен је план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста, али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. У случају да, ипак, неке врсте не уђу – свакако ћемо имати податке о врстама које се налазе на листи заштићених и строго заштићених врста - *Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

Rbr.	Naziv	Narodni naziv (srpski)	IUCN
1	<i>Astragalus dasyanthus</i>	kozinaс	
2	<i>Centaurea sadlerana</i>	zečina, kozja brada	

3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	kratkoglavičasta palamida	Least Concern - LC
4	<i>Colchium arenarium</i>	peščarski mrazovac	Least Concern - LC
5	<i>Iris arenaria</i>	peščarska perunika	
6	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Švarcenbergova bokvica	
7	<i>Sedum hillebrandtii</i>	panonski jarić	
8	<i>Taraxacum serotinum</i>		
Insecta			
1	<i>Colias myrmidone</i>		
2	<i>Isophya costata</i>		
3	<i>Lycaena dispar rutila</i>		
4	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	močvarni mravnik	Near Threatened - NT
Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	čikov	Least Concern - LC
Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	žaba češnjača	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	šumska žaba	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	podunavski mrmoljak	Near Threatened - NT
Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	Lower Risk/near threatened - LR/NT
Ornitofauna			
1	<i>Alauda arvensis</i>	poljska ševa	Least Concern - LC
2	<i>Anthus campestris</i>	stepska trepteljka	Least Concern - LC
3	<i>Athene noctua</i>	kukumavka	Least Concern - LC
4	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	Least Concern - LC
5	<i>Coracias garrulus</i>	modrovrana - zlatovrana	Near Threatened - NT
6	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Least Concern - LC
7	<i>Falco tinnunculus</i>	vetruška	Least Concern - LC
8	<i>Falco vespertinus</i>	siva vetruška	Near Threatened - NT
9	<i>Hirundo rustica</i>	seoska lasta	Least Concern - LC
10	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglava	Least Concern - LC
11	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Least Concern - LC
12	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	Least Concern - LC
13	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Least Concern - LC
14	<i>Oenanthe oenanthe</i>	obična beloguza	Least Concern - LC
15	<i>Perdix perdix</i>	jarebica	Least Concern - LC
16	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Least Concern - LC
17	<i>Tringa totanus</i>	crvenonogi sprudnik	Least Concern - LC
18	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Least Concern - LC
19	<i>Vanellus vanellus</i>	vivak	Least Concern - LC
Teriofauna			
1	<i>Apodemus agrarius</i>	prugasti miš	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	hrčak	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	jež	Least Concern - LC

4	<i>Lutra lutra</i>	vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Muscardinus avellanarius</i>	puh lešnikar	Least Concern - LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	stepski tvor	Least Concern - LC
7	<i>Nannopalax leucodon</i>	slepo kuče	Data Deficient - DD
8	<i>Plecotus austriacus</i>	ljiljak	Least Concern - LC
9	<i>Sicista subtilis</i>	stepski skočimiš	Least Concern - LC
10	<i>Spermophilus citellus</i>	evropska tekunica	Vulnerable - VU

Активности су се финансирале из сопствених ресурса.

Наставио се мониторинг станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада, поготову у циљу успостављања што боље полазне основе за предстојећу ревизију овог заштићеног подручја (у смислу граница и режима заштите).

Гороцвет (*Adonis vernalis*)

Велики каћунак (*Orchis morio*)

Наставило се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) – тренд распрострања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Радило се на установљивању нултог стања у вези са распрострањеношћу инвазивних таксона, као припрема за IPA пројекат који ће се реализовати од фебруара 2018. године (програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру другог позива са пројектом „Nature Protection From Invasive Plant Species“. Пројекат обухвата активности и мониторинга инвазивних врста, анализе банке семена у земљишту, постављање мерних станица за мерење концентрације полена у ваздуху, механичко и хемијско сузбијање амброзије, едукативне активности и израду базе података инвазивних биљака на територији наших заштићених подручја).

Настављена су истраживања на распрострањењу врсте *Phengaris teleius* и на подручју СРП „Селевењске пустаре“ у оквиру израде докторске дисертације на студијама биологије у Крагујевцу Милоша Поповића, чији део су и подаци из мониторинга. Са истраживачем је разговарано о могућој организацији стручне конференције о влажним ливадама и заштићеним врстама везаним за њих, у склопу

Natura 2000. Истраживање се одвијало у складу са дозволом Министарства пољопривреде и заштите животне средине (Број: 353-01-2666/2016-17 од 03.03.2017.).

Мочварни мравник (*Phengaris teleius*)

3.2. Реинтродукција и реколонизација

У сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia” настављене су активности на програму “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су евидентирани гнездећи парови модровране на подручју Резервата. Удружење „Riparia” ове активности финансира кроз своје пројекте. Управљач учествује кроз надзор чуварске службе и пратњу на терену и кроз надзор активности од стране стручне службе (контрола услова заштите природе борј 03-372/2 од 24.03.2015.).

Локалитет на ком су током 2013. године успостављени услови за гнежђење пчеларице (*Merops apiaster*) и ласте брегунице (*Riparia riparia*) - Лофеј – лесни одсек - се и ове године одржавао и пратило се успостављање гнездилишне популације. Током редовних облиаска терена чуварска служба је пратила стање лесног одсека. Ове године је примећено да 34 рупа у 14 је гнездила пчеларица, а у осталим рупама чворак и пољски врабац.

Није се реализовало постављање додатних вештаћких гнезда за орлове (белорепан - *Haliaeetus albicilla* и крсташ - *Aquila heliaca*) на локалитетима у II степену заштите због недовољних средстава. Наставило се праћење гнежђења, примећено је присуство наведених врста око локација где су постављена гнезда у 2016. години, али нажалост ове године нису се гнездиле.

Активности су се финансирале из сопствених ресурса Удружења.

3.3. Рекултивација

Предвиђено је да део тршћака у депресијама појединих субјединица резервата се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске у резервату у сарадњи са локалним становништвом и осталим саинтересованима. На основу добијених услова заштите природе (број 03-93/3 од 06.03.2015. за период 2015-2019. године) стручна служба је одредила локације (делови субјединице Лофеј на укупно око 5 хектара, део субјединице Траћик на укупно око 10 хектара) и услове како се може сећи. Чуварска служба обавља организацију и надзор ових активности.

У сезони 2017/2018. до 31.12.2017. године, није било заинтересованих. Рок за реализацију активности (за сезону 2017/2018) по условима заштите природе је 28. фебруар 2018. године.

Средства за рекултивацију				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Управљач у сарадњи са корисницима простора
МПЗЖС:	0,00	0,00		
УПРАВЉАЧ:	42.472,00	0,00	0	

3.4. Ревитализација и мере активне заштите

Као редован активност, наставила се ревитализација на локалитету станишта влажних ливада (Лофеј, Траћик 1 ha). Реализује се спровођењем мера активне заштите природе - кошењем ливада, кошењем тршћака у току зиме и током вегетације. Активне мере организује и контролише чуварска служба управљача, а делом се реализује у сарадњи са локалним становништвом и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03-1367/2 од 11.08.2017. године и број 03-93/3 од 06.03.2015. за период 2015-2019. године).

Мере активне заштите су се спроводиле током целе године и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03-2019/4 од 11.10.2016.) и то сузбијање инвазивних алохтоних врста (циганско перје, кисело дрво) –локалитет Селевењска шума (одељење 3/чистина 3, одсек ц,е и одељење 2/чистина 1,2, одсек а,б).

Радове је обављала чуварска служба, локално становништво и учесници међународног волонтерског радног кампа.

Активност је суфинансирана из сопствених средстава.

Током 2017. године је реализована друга фаза пројекта, који се односи на успостављање стада од 40 оваца и 10 коза и то – набављена је 24 оваца и 2 козе. Идеја је била да се на локалитетима где је ревитализација у току, конкретно, на местима где је пре више година уклоњен подраст багрема и других инвазивних алохтоних врста дрвећа, лоцира стадо које би овде боравило пар месеци у току године. Због негативних услова заштите природе (Решење број 03-1111/2 од 17.06.2016.) у режиму II степена заштите забрањена је испаша, зато у 2017. години Управљач је прибавио посебне услове заштите природе за испашу на површинама у III степену заштите (локалитет

Лофеј) (број решења 03-1970/2 од 31.08.2017.). До краја године ће се изградити монтажни објект – надстрешница и ограда са електричним пастиром.

Активност се делом реализовала из средства кроз овај Годишњи програм, а делом кроз Годишњи програм управљања ПИО „Суботичка пешчара“ (уговор Министарства пољопривреде и заштите животне средине број 401-00-666/2017-17 од 24.05.2017.) и делом из сопствених средстава.

Спроводиле су се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана, одржавање мира у Резервату током репродукције и миграције). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.

Планирана средства за ревитализацију и мере активне заштите природе				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Чуварска служба
МПЗЖС:	840.000,00	635.000,00	100	
УПРАВЉАЧ:	210.000,00	127.200,00		

3.5. Пројекти и програми у области шумарства

Од 2017. године корисник Селевењске шуме са површином од 85,15 ha је Јавно предузеће „Војводинашуме“. Корисник је покренуо израду нове Посебне основе за газдовање шумама, која је истекла са крајем 2010. године.

У сарадњи са Корисником Селевењске шуме, Управљач у циљу активне заштите станишта заштићених врста, што су углавном биљне врсте пешчарских станишта на чистинама унутар шуме, обавља одређене активности чишћења да станишта не обрасту дрвенстим врстама, углавном неаутохтоних врста (кисело дрво, копривић, багрем) кроз организовање сакупљања грађевине и чишћења подраста на одређеним површинама.

3.6. Пројекти и програми у области ловства

Лов је на подручју СРП „Селевењске пустаре“ забрањен. Током године је у више наврата стручна и чуварска служба управљача комуницирала са Ловачким удружењем Суботице које делује на подручју заштитне зоне резервата. Уочене су значајне неправилности – храњење дивљачи на стаништима заштићених и строго заштићених врста (у оквиру заштићеног подручја), постављање осматрачница (ловачких чека) на самој граници резервата са погледом на заштићено подручје. Будући да није могло тачно да се установи ко је починилац, комуникација је ишла само у форми обавештавања ловачком удружењу.

ЛУ „Капетански рит“ Кањижа је након састанка са Управљачем прибавио услове за санитарно-селективни лов на простору СРП „Селевењске пустаре“. Према Решењу Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-3130/2 од 06.12.2017.) дозвољава се санитарни лов искључиво само на следеће врсте: дивља свиња, лисица и шакал. Санитарни лов на простору резервата ће се одвијати уз надзор чуварске службе у 2018. години.

3.7. Пројекти и програми у области рибарства

Покрајински завод за заштиту природе је у свом мишљењу (број 03-2157/2 од 26.10.2016.) навео да у воденим стаништима у СРП „Селевењске пустаре услед неповољног хидролошког режима условљеног нивоом подземних вода и педолошком структуром (песковито земљиште, велике осцилације нивоа подземне воде, пресушивање у летњим периодима, висока заслањеност) није забележено стално присуство ихтиофауне, пошто не постоје услови за формирање и дугорочни опстанак стабилних популација риба. Стога, у смислу члана 2, став 1, тачка 28 Закона о о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. гласник РС“, бр. 128/14) ова водена станишта не могу се сматрати риболовним водама. У складу са мишљењем Завода, Управљач није проглашавао рибарско подручје унутар СРП „Селевењске пустаре“.

Сходно горе наведеном, послове надзора и чувања водених станишта (заједно са ихтиофауном) на територији СРП „Селевењске пустаре“ (као и до сада) обављао је чувар заштићених подручја у складу са Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр. и 14/16)), Уредбом о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97) и Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“, бр. 70/2014).

3.8. Пројекти и програми у области пољопривреде

Део Резервата који припада општини Кањижа је већином државно пољопривредно земљиште и издају се кроз процедуре лицитације, али се сем наших дописа надлежнима у Општини Кањижа са информацијама о ограничењима заштите природе и обавези да се прибаве услови заштите природе није одмакло на сарадњи, размени информација и осталих активности како је то урађено у Суботици.

Део Резервата који припада општини Суботица, Лофеј, је већином државно пољопривредно земљиште. Део ових површина је био предмет издавања у закуп - (делови у II и III степену заштите). Комисија за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице (управљач и даље нема свог представника у наведеној Комисији) је у припреми Програма за ову годину користила ограничења условљена режимом према Уредби о заштити и забрани интензивирања производње и промене намене. Ограничавање кошења и њихово поштовање је контролисала чуварска и стручна служба управљача. Стручна служба управљача је и ове године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања. Управљач још није добио повратну информацију у вези са тим да ли је Комисија доставила податке надлежном Министарству и да ли се тражи начин да управљач правно – формално постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама на којима се реализују пројекти ревитализације. Поновљен је и допис (захтев за мишљењем) Покрајинском заводу за заштиту природе, који је достављен 2014. године, а на који управљач није добио одговор, у вези са пренаменом пољопривредног земљишта из ораница (њива) у ливаде и пашњаке. Управљач и даље нема сазнања да ли је Градска управа ступила у контакт са надлежним министарством у циљу решавања наведене проблематике. Једино сазнање којим управљач располаже да је на нивоу Града Суботице донет Програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Града Суботице за 2017. годину („Службени лист Града Суботице“, број 24/2017).

Управљач је кроз Уговора и Анекса уговора о финансирању послова у реализацији Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на заштићеним подручјима (П-00-320-100/2017 од 13.10.2017. године и П-00-320-100/2017-1 од 29.11.2017.) учествовао у вођење евиденције и базе података о парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима, чуварска служба је обилазила терен и комуницирала са корисницима и потенцијалним закупцима, стручна служба је пружила помоћ у питањима коришћења пољопривредног земљишта у заштићеним подручјима.

3.9. Пројекти и програми у области управљања водама

Током 2017. нису планиране посебне активности осим чуварског надзора. Унутар Резервата нема водног земљишта а каналском мрежом у окружењу управљају водопривредна друштва из Суботице и Сенте.

ЈП „Палић-Лудаш“ је успешно аплицирао на IPA конкурс и у октбру 2017. године је отпочео припремне активности на реализацији IPA пројекта (HUSRB/1602) под називом: **„Sustainable wetland management of the transboundary Palic-Ludas catchment area“ (Одрживо управљање влажним стаништима прекограничног водозавхвата језера Палић и Лудаш)**, где је управљач укључен као партнер, а главни партнер у Србији је Грађевински факултет у Суботици, Универзитета у Новом Саду. Са мађарске стране је партнер „Eötvös József“ Факултет у Баји, Универзитета у Сегедину. Пројекат се бави истраживањем водозавхвата на целом сливном подручју и на свим заштићеним подручјима. Поред мониторинга вода, радиће се и мониторинг индикаторских група живих организама (макрофитска вегетација, фито - и зоопланктон, инсекатске групе, пауци, рибе, водоземци, гмизавци, птице и сисари). Циљ истраживања је да се на бази података који се добију током истраживања, израде Препоруке за управљање воденим стаништима на целом сливном подручју.

Реализоване су активности везане за избор локација за истраживање, израђен је предлог методологије мониторинга и изабрани су спољни стручни сарадници који ће радити на имплементацији теренских истраживања у оквиру пројекта.

Изабрана пројектна локација у СРП „Селевењске пустаре“ – субјединица „Волујски пашњак“

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

У склопу посетилачких програма (предавање и шетња са чуварем) са школама из окружења, локалним школама и часа у природи Резерват је имао око 200 посетилаца током 2017. године углавном деца из основних школа, одржано је 6 предавања о природним вредностима СРП „Селевењске пустаре“, када се организовала шетња дуж едукативне стазе „Селевењ“.

Као и претходних година и 2017. године се одржао *Међународни волонтерски радни камп* (у сарадњи са Младим истраживачима Србије – Волонтерски Сервис Србије) у две смене, као и *Еко камп „Лудаш 2017“* (у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“). Ово је већ тридесетпрва година Еко – кампа.

Међународни волонтерски радни камп је одржан на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ и Парка природе „Палић“ у две смене – прва смена - од 02 - 15.07.2017. године и друга од 03 -16.09.2017. године.

Прва смена овог кампа је реализован на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ и Парка природе „Палић“ у периоду од 02-15.07.2017. Камп је бројао укупно 10 учесника (8 страних волонтера, 2 координатора волонтера). Волонтери су били смештени у поткровљу Визиторског центра Лудаш. Послови (радни део кампа) су се одвијали сваког радног дана у периоду од 9:00 до 14:00 часова,:

- Успоравање сукцесије екосистема чишћењем појединих локалитета (кошење, уклањање младица дрвенастих биљака, одношење биомасе) у Специјалним резерватима природе „Лудашко језеро“ и „Селевењске пустаре“ и Парку природе „Палић“, на којима је опстанак природних реткости и станишта угрожен, услед неповољних промена које доводе до сукцесије екосистема, или ширењем инвазивних алохтоних врста
- Промоција заштите природе кроз активности волонтера на заштићеним подручјима којима управљамо и успостављање боље сарадње са локалним становништвом и њихово мотивисање кроз контакте са волонтерима
- Одржано је предавање и презентација у вези са природним вредностима Резервата.

Волонтери крче подраст киселог дрва и багрема

Друга смена Међународног волонтерског радног кампа је реализована на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ и Парка природе „Палић“ у периоду од 03-16.09.2017.. Камп је бројао укупно 14 учесника (9 страних волонтера, 5 координатора волонтера). Волонтери су били смештени у поткровљу Визиторског центра Лудаш. Послови (радни део кампа) су се одвијали сваког радног дана у периоду од 9:00 до 14:00 часова,:

- Успоравање сукцесије екосистема чишћењем појединих локалитета (кошење, уклањање младица дрвенастих биљака, одношење биомасе) у Специјалним резерватима природе „Лудашко језеро“ и „Селевењске пустаре“ и Парку природе „Палић“, на којима је опстанак природних реткости (строго заштићених и заштићених врста) и станишта угрожено, услед неповољних промена које доводе до сукцесије екосистема, или ширењем инвазивних алохтоних врста
- Промоција заштите природе кроз активности волонтера на заштићеним подручјима којима управљамо и успостављање боље сарадње са, локалним становништвом и њихово мотивисање кроз контакте (дружење и рад) са волонтерима
- Сакупљање смећа (пластична и пет амбалажа, папир, крупнији отпад).
- Одржано је предавање и презентација у вези са појединим тачкама Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине и презентација о заштићеним подручјима око Суботице.
- Реализована је посета Уређају за пречишћавање отпадних вода града Суботице, где су учесници, уз прилагођено предавање, обишли цело постројење.

Волонтери су били смештени у поткровљу Истраживачке станице поред Визиторског центра „Лудаш“. У интервалу од 9 до 14 h се одвијало радни део кампа. Планом активности кампа, предвиђено је чишћење појединих локалитета (кошење, уклањање младица дрвенастих биљака, одношење биомасе), на којима је опстанак природних реткости (строго заштићених и заштићених врста) и станишта угрожено, услед неповољних промена које доводе до сукцесије екосистема, или ширењем инвазивних алохтоних врста. За реализацију кампа су исходовани услови заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1492/2 од 28.06.2017. године.

Традиционални еко-камп Лудаш је одржан на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, у Истраживачкој станици и Визиторском центру Лудаш. Камп је био реализован у девет смена у трајању од по недељу дана у периоду: 16.07.-16.09.2017. године и 01.-22.10.2017.. Током кампова стручњаци из различитих научних области су у својству ментора радили са основношколском и средњешколском популацијом. Поред предавања и презентација, у програм је била укључена и практична настава. За реализацију кампа су исходовани услови заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1404/2 од 27.06.2017. године. Реализацију кампа, као и протеклих година, финансијски је потпомогла Управа града Суботице по уговору број: П-401-564/2017 од 14.06.2017. године. Активности кампа су се реализовали на различитим заштићеним подручјима којима управљамо.

Кратак преглед активности истраживања и традиционалног еко-кампа који су везани за СРП „Селевењске пустаре“:

Научно – истраживачки дани – НИДСБЕ „Јосиф Панчић“ – пролећни аспект истраживања:

Смена пролећног истраживања је трајала од 12. до 16. маја 2017. године са 3 учесника. Одржана су истраживања биодиверзитета на заштићеним подручјима СРП „Лудашко језеро“, СРП „Селевењске пустаре“ и ПИО „Суботичка пешчара“. Акценат је био на истраживању пролећног аспекта инсекатских заједница.

06.08.2017.-13.08.2017.

Четврта недеља орнитолошко-прстеновачки кампа је ишла упоредо са истраживачким кампом и бројала је укупно 16 учесника. Чланови НИДСБЕ „Јосиф Панчић“ су истраживали фауну инсеката у летњем аспекту (правокрилци и стенице) у СРП „Лудашко језеро“, СРП „Селевењске пустаре“ и ПИО „Суботичка пешчара“ и барске фитоценозе у СРП „Лудашко језеро“. Подаци који су достављени од стране Научно – истраживачког друштва биолога и еколога „Јосиф Панчић“ из Новог Сада, су изузетно значајан допринос познавању вегетације, као и пратеће фауне инсекатских група.

Резултати из извештаја НИДСБЕ „Јосиф Панчић“ из Новог Сада:

Фауна стеница (Heteroptera)

Током 2017. године настављено је истраживање фауне стеница Суботичких језера и пустара, а акценат је био на утврђивању састава заједница у ПИО „Суботичка пешчара“. Суботичка пешчара је претходних година посећивана углавном у летњем периоду, а овогодишња истраживања имала су за циљ попис пролећне фауне. Поред Суботичке пешчаре, током маја и августа месеца, стенице су узорковане и на локацијама које се налазе у саставу СРП „Лудашко језеро“ и СРП „Селевењске пустаре“.

Листа врста стеница које су забележене током 2017. године на горепоменутом заштићеним добрима је дата у Табели 2. Регистровано је укупно **83 врсте** терестричних стеница из 13 породица. Важно је поменути да се на листи срећу и врсте које се **први пут бележе у фауни Србије** (*Dictyla nassata*), као и неколико њих које су релативно ретке код нас (*Brachycoleus pilicornis*, *Ochetostethus opacus*, *Menaccarus arenicola*), а присутне су на Суботичкој пешчари. Врста *Dictyla nassata* је медитеранског распрострањења мада се повремено среће и на изразито сувим пешчарским и степским стаништима Источне Европе и Централне Азије. Врсте *Brachycoleus pilicorni*, *Ochetostethus opacus* и *Menaccarus arenicola* су карактеристични представници пешчарске фауне, претходно регистроване у Србији на Делиблатској и Рамско-голубачкој пешчари.

Породица	Врста	СЕЛ	СУБ	ЛУД
Tingidae	Agramma (Agramma) atricapillum (Spinola, 1837)	1		1
	Agramma (Agramma) confusum (Puton, 1879)			1
	Catoplatus carthusianus (Goeze, 1778)	1	1	
	Corythucha arcuata (Say, 1832)		1	
	Dictyla nassata (Puton, 1874)		1	
	Lasiacantha capucina (Germar, 1837)	1	1	
	Oncochila scapularis (Fieber, 1844)	1	1	

	Oncochila simplex (Herrich-Schäffer, 1830)	1		
Miridae	Acetropis (Acetropis) carinata (Herrich-Schäffer, 1841)		1	
	Amblytylus nasutus (Kirschbaum, 1856)		1	
	Brachycoleus pilicornis (Panzer, 1805)		1	
	Capsus ater (Linnaeus, 1758)	1		
	Chlamydatus (Euattus) pullus (Reuter, 1870)		1	
	Deraeocoris (Camptobrochis) serenus (Douglas & Scott, 1868)		1	
	Europiella albipennis (Fallen, 1829)		1	
	Leptopterna ferrugata (Fallen, 1807)		1	
	Macrotylus (Macrotylus) herrichi (Reuter, 1873)	1		
	Orthocephalus saltator (Hahn, 1835)		1	
	Orthocephalus vittipennis (Herrich-Schäffer, 1835)		1	
	Polymerus (Poeciloscytus) brevicornis (Reuter, 1879)	1	1	
	Polymerus (Poeciloscytus) unifasciatus (Fabricius, 1794)	1		
	Polymerus (Poeciloscytus) vulneratus (Panzer, 1806)		1	
	Stenodema (Brachystira) calcarata (Fallen, 1807)	1		
	Strongylocoris niger (Herrich-Schäffer, 1835)		1	
	Trigonotylus caelestialium (Kirkaldy, 1902)		1	
	Trigonotylus pulchellus (Hahn, 1834)	1		
Nabidae	Nabis (Nabis) pseudoferus Remane, 1949	1	1	
	Nabis (Nabis) rugosus (Linnaeus, 1758)	1		
Reduviidae	Coranus (Coranus) subapterus (De Geer, 1773)		1	
	Metapterus linearis A. Costa, 1862	1		
Lygaeidae	Acompus pallipes (Herrich-Schäffer, 1834)	1		
	Beosus quadripunctatus (Muller, 1766)	1		
	Cymus clavicolus (Fallen, 1807)	1		1
	Cymus glandicolor Hahn, 1832	1		1
	Dimorphopterus spinolae (Signoret, 1857)	1	1	
	Ischnodemus sabuleti (Fallen, 1826)	1		1
	Kleidocerys resedae (Panzer, 1797)	1		
	Lygaeus simulans Deckert, 1985	1	1	
	Metopoplax origani (Kolenati, 1845)		1	
	Nysius ericae (Schilling, 1829)	1	1	
	Oxycarenus (Euoxycarenus) pallens (Herrich-Schäffer, 1850)	1	1	
	Peritrechus gracilicornis Puton, 1877	1	1	
	Platyplax salviae (Schilling, 1829)	1		
	Raglius confusus (Reuter, 1886)		1	
	Rhyparochromus vulgaris (Schilling, 1829)	1		
	Xanthochilus quadratus (Fabricius, 1798)	1	1	
Berytidae	Berytinus (Berytinus) clavipes (Fabricius, 1775)	1		
	Berytinus (Lizinus) geniculatus (Horvath, 1885)		1	
	Neides tipularius (Linnaeus, 1758)	1		
Stenocephalidae	Dicranocephalus albipes (Fabricius, 1781)	1	1	

Rhopalidae	Chorosoma schillingii (Schilling, 1829)		1	
	Myrmus miriformis (Fallen, 1807)		1	
	Rhopalus (Rhopalus) parumpunctatus Schilling, 1829		1	
	Stictopleurus pictus (Fieber, 1861)	1		
	Stictopleurus punctatonevrosus (Goeze, 1778)	1		1
Coreidae	Ceraleptus gracilicornis (Herrich-Schäffer, 1835)	1	1	
	Ceraleptus obtusus (Brullé, 1838)	1	1	
	Coreus marginatus (Linnaeus, 1758)	1		
	Coriomeris denticulatus (Scopoli, 1763)		1	
	Syromastus rhombeus (Linnaeus, 1767)		1	
Cydnidae	Ochetostethus opacus (Scholtz, 1847)		1	
Thyreocoridae	Thyreocoris scarabaeoides (Linnaeus, 1758)	1		
Scutelleridae	Eurygaster maura (Linnaeus, 1758)	1	1	
Pentatomidae	Aelia acuminata (Linnaeus, 1758)	1	1	1
	Aelia rostrata Boheman, 1852	1	1	
	Anthemina lunulata (Goeze, 1778)	1		
	Anthemina varicornis (Jakovlev, 1874)	1		
	Carpocoris (Carpocoris) pudicus (Poda, 1761)	1	1	
	Carpocoris (Carpocoris) purpureipennis (De Geer, 1773)	1	1	
	Dolycoris baccarum (Linnaeus, 1758)	1		
	Eurydema (Eurydema) ornata (Linnaeus, 1758)		1	
	Eysarcoris aeneus (Scopoli, 1763)	1		
	Graphosoma lineatum (Linnaeus, 1758)	1	1	
	Menaccarus arenicola (Scholz, 1847)		1	
	Neottiglossa leporina (Herrich-Schäffer, 1830)	1	1	
	Neottiglossa pusilla (Gmelin, 1790)	1		
	Palomena prasina (Linnaeus, 1761)	1		
	Piezodorus lituratus (Fabricius, 1794)	1		
	Rubiconia intermedia (Wolff, 1811)		1	
	Sciocoris (Aposciocoris) microphthalmus Flor, 1860	1		
	Sciocoris (Sciocoris) sulcatus Fieber, 1851		1	
	Staria lunata (Hahn, 1835)		1	
	Vilpianus galii (Wolff, 1802)		1	

Табела: Врсте стеница (Heteroptera) присутне на Суботичким језерима и пустарама (назив заштићеног добра где су истраживане стенице: СЕЛ – СРП „Селевењске пустаре“, СУБ – ПИО „Суботичка пешчара“, ЛУД – СРП „Лудашко језеро“)

Све активности на истраживању стеница су релизоване у складу са Дозволом Министарства пољопривреде и заштите животне средине, бр. 353-01-235/2017-17 од 17.03.2017. године, Решењем о условима заштите природе број:03–597/2 од 15.03.2017. године Покрајинског завода за заштиту природе и Сагласност управљача заштићеног подручја Специјални резерват природе „Лудашко језеро“, Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ и Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ под бројем 334/2017 од 12.04.2017. године.

Фауна правокрылаца (ORTHOPTERA)

У периодима 12-14.5.2017 и 7-9.8.2017 су извршена истраживања фауне правокрылаца на подручју Специјалних резервата природа „Лудашко језеро“, „Селевењске пустаре“ и Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“. Правокрылци су хватани ентомолошком мрежом где су лако препознатљиве врсте детерминисане и на лицу места пуштене, док су врсте за које је неопходна детаљнија обрада узорковане. Поред сакупљања материјала, већина врста је фотодокументована у свом природном окружењу. Већина сакупљеног материјала је приликом сакупљања сачувана у боцама са 96% етанолом, због будућих генетичких анализа. Такође, песме мужјака већине врста су у лабораторијским условима снимљене ради потпунијих података и компарацијом са песмама врста из других делова Србије. Поред материјала који је сакупљен у 2017. години, у списак су укључени и налази сакупљени у клопкама за паукове 2013. године. Током теренских истраживања забележено је укупно 48 врста, од чега 46 врста спада у категорију LC (најмања брига) и 1 врста спада у NT (скоро угрожен) таксон на IUCN (Међународна унија за заштиту природе) листи. Врста која је недавно по први пут забележена у Србији, *Isophya costata* Brunner von Wattenwyl, 1878, се налази у Анексу II и IV Директиве о стаништима Европске Уније. Три врсте су сврстане у категорију Строго заштићених таксона на територији Републике Србије. Врсте *Montana montana*, *Chorthippus loratus*, *Dociostaurus maroccanus* и *Myrmeleotettix antenattus* су забележене по први пут након 45 година и представљају једне од најзначајнијих налаза током наших истраживања. Присуство врста *Celes variabilis*, *Acrotylus longipes* и *Sphingonotus coeruleans* за које постоје литературни подаци, нашим истраживањем није потврђено.

Резултати ових истраживања су презентовани 17. новембра 2017. године на конгресу „2. Magyar Orthopterás Találkozó“ (2. Мађарски сусрет истраживача правокрылаца) у Дебрецену (<http://orthoptera.unideb.hu/>). Обзиром да су истраживања на заштићеним подручјима била веома кратка, али су постигнути веома значајни налази за фауну Србије, неопходно је наставити истраживања следеће године за потпунији увид фауне правокрылаца.

No	Врста	ЛЈ	СП	Сел.П	RB	HD	Прилог I
1	<i>Phaneroptera nana</i> Fieber, 1853	+			LC		
2	<i>Isophya costata</i> Brunner von Wattenwyl, 1878		+	+	LC	Annex II, IV	
3	<i>Leptophyes albobittata</i> (Kollar, 1833)	+	+		LC		
4	<i>Conocephalus fuscus</i> (Fabricius, 1793)	+			LC		
5	<i>Ruspolia nitidula</i> (Scopoli, 1786)	+		+	LC		
6	<i>Tettigonia viridissima</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	LC		
7	<i>Decticus verrucivorus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	LC		
8	<i>Platycleis affinis</i> Fieber, 1853	+		+	LC		
9	<i>Platycleis grisea</i> (Fabricius, 1781)	+			LC		
10	<i>Montana montana</i> (Kollar, 1833)		+		LC		+
11	<i>Tessellana veyseli</i> (Koçak, 1984)	+	+		LC		+
12	<i>Bicolorana bicolor</i> (Philippi, 1830)	+			LC		
13	<i>Roeseliana roeselii</i> (Hagenbach, 1822)	+			LC		
14	<i>Gampsocleis glabra</i> (Herbst, 1786)		+	+	NT		+

15	<i>Gryllus campestris</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	LC		
16	<i>Melanogryllus desertus</i> (Pallas, 1771)	+			LC		
17	<i>Eumodicogryllus bordigalensis</i> (Latreille, 1804)	+			LC		
18	<i>Pteronemobius heydenii</i> (Fischer, 1853)	+	+		LC		
19	<i>Oecanthus pellucens</i> (Scopoli, 1763)	+	+	+	LC		
20	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i> (Linnaeus, 1758)		+		LC		
21	<i>Tetrix subulata</i> (Linnaeus, 1758)	+	+		LC		
22	<i>Tetrix bolivari</i> Saulcy, 1901	+			LC		
23	<i>Tetrix tenuicornis</i> (Sahlberg, 1891)			+	LC		
24	<i>Pezotettix giornae</i> (Rossi, 1794)	+	+	+	LC		
25	<i>Calliptamus italicus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	LC		
26	<i>Calliptamus barbarus</i> (Costa, 1836)		+		LC		
27	<i>Acrida ungarica</i> (Herbst, 1786)	+	+	+	LC		
28	<i>Oedaleus decorus</i> (Germar, 1825)		+		LC		
29	<i>Oedipoda caerulescens</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	LC		
30	<i>Acrotylus insubricus</i> (Scopoli, 1786)		+		LC		
31	<i>Aiolopus strepens</i> (Latreille, 1804)	+			LC		
32	<i>Mecostethus parapleurus</i> (Hagenbach, 1822)	+			LC		
33	<i>Stethophyma grossum</i> (Linnaeus, 1758)	+			LC		
34	<i>Dociostaurus maroccanus</i> (Thunberg, 1815)		+		LC		
35	<i>Dociostaurus brevicollis</i> (Eversmann, 1848)	+	+		LC		
36	<i>Omocestus petraeus</i> (Brisout de Barneville, 1856)		+		LC		
37	<i>Omocestus rufipes</i> (Zetterstedt, 1821)	+	+	+	LC		
38	<i>Omocestus haemorrhoidalis</i> (Charpentier, 1825)		+		LC		
39	<i>Stenobothrus nigromaculatus</i> (Herrich-Schäffer, 1840)		+		LC		
40	<i>Stenobothrus crassipes</i> (Charpentier, 1825)	+	+		LC		
41	<i>Stenobothrus fischeri</i> (Eversmann, 1848)		+		LC		
42	<i>Myrmeleotettix antennatus</i> (Fieber, 1853)		+		LC		
43	<i>Chorthippus biguttulus</i> (Linnaeus, 1758)		+		LC		
44	<i>Chorthippus oschei pusztensis</i> Vedenina & Helsen, 2009	+			LC		
45	<i>Chorthippus loratus</i> (Fischer von Waldheim, 1846)	+			LC		
46	<i>Chorthippus dorsatus</i> (Zetterstedt, 1821)		+		LC		
47	<i>Pseudochorthippus parallelus</i> (Zetterstedt, 1821)	+			LC		
48	<i>Euchorthippus pulvinatus</i> (Fischer von Waldheim, 1846)	+	+	+	LC		
49	<i>Euchorthippus declivus</i> (Brisout de Barneville, 1848)	+	+	+	LC		

Табела: Врсте правокрилаца (ORTHOPTERA) присутне на Суботичким језерима и пустарама (назив заштићеног добра где су истраживане стенице: Сел.П – СРП „Селевењске пустаре“, СП – ПИО „Суботичка пешчара“, ЛЈ – СРП „Лудашко језеро“)

Све активности на истраживању правокрилаца су релизоване у складу са Дозволом Министарства пољопривреде и заштите животне средине, бр. 353-01-384/2017-17 од 27.03.2017. године и Сагласност управљача заштићеног подручја Специјални резерват природе „Лудашко језеро“, Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ и Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ под бројем 420-1/2017 од 16.05.2017. године.

Истраживачко образовни рад и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом). Већина пројеката је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста.

У Резервату се реализују заједнички пројекти: зимско храњење птица на локалитету *Селевењска шума* – (II степен заштите), пројекат постављања вештачких дупљи на одговарајућим стаништима и мониторинг птица дупљашица (сове, птице певачице, грабљивице), мониторинг птица са едукацијом за школску омладину.

Настављене су активности следећих пројеката:

- Програм “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” - током године су настављене активности на евидентирању гнездећих парова модровране на подручју СРП „Селевењске пустаре“. На подручју резервата нису постављене нове дупље само су обновљене пропале или украдене (укупно 3 комада). У раније постављеним дупљама евидентирана је 2 гнездећих парова, а у природним дупљама 18 гнездећих парова.

Пуштање модровране након маркирања

- Програм мониторинга птица дупљашица и других птица на подручју резервата (сове, птице певачице, грабљивице). У периоду гнежђења евидентирано је 1 пар шумске сове (*Strix aluco*), 1 пар пупавца (*Upupa epops*), 35 парова велике сенице (*Parus major*), 4 парова плаве сенице (*Cyanistes caeruleus*).

- Организовано је посматрање птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржава сваког првог викенда у октобру – обилазак заштићеног подручја у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активности су се спроводиле у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије.
- Праћење стања популације водених птица. Ово је редовна активност управљача и удружења која се дешава током целе године, па је тако настављено и у 2017. години. Поред пребројавања (апсолутног и релативног), маркирања вештачким прстеновима током трајања еко-кампова, прати се бројност популације водених птица, као и локација где се оне хране током године и током пролећних и јесењих миграција. Наведена активност праћења је врло значајна, јер, на бази прикупљених података управљач дефинише локације на којима ће се интензивније спроводити мере активне заштите природе (конкретно – за испашу/ исхрану водених птица – одржавање, кошење влажних ливада које представљају хранидбену базу за водене птице). Активности су се финансирале из сопствених средстава удружења.

У оквиру израде докторске дисертације Милоша Поповића на студијама биологије у Крагујевцу, наставила су се истраживања на распрострањењу врсте *Phengaris teleius*. За активност постоји Дозвола Министарства пољопривреде и заштите животне средине (број 353-01-960/2016-17 од 14.06.2016.).

Настављена су еволуциона истраживања пешчарске перунике (*Iris humilis*), која реализује Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ – истраживач Ставан Аврамов – уз Дозволу надлежног министарства број: 353-01-2666/2016-17 од 03.03.2017. године – дозвола за сакупљање строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака и животиња у научноистраживачке сврхе. Управљач је издао сагласност на наведене активности (Сагласност број: 238/2017 од 20.03.2017.), а истраживања на терену су реализована у пратњи чуварске службе управљача. С обзиром да је за истраживача био значајан плод наведених биљака, узорци нису могли да буду узети, пошто ове године јединке нису плодоносиле.

Реализацију кампа, као и протеклих година, финансијски је потпомогла Управа града Суботице по уговору број: II-401-564/2017 од 14.06.2017. године.

Едукативне активности				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	Стручни сарадник
УПРАВЉАЧ:	50.000,00	42.000,00		
ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	150.000,00	178.221,50		

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме.

Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Презентација заштићеног подручја

- Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планирало се реиздање постојећих издања (екотуристичка карта) и израда нових издања. Активност није реалоизована због недостатка средстава.

Штампање промотивног материјала				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	
МПЗЖС:	0,00	0,00	0	
УПРАВЉАЧ:	30.000,00	0,00		

- Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима Ју еко ТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина и свим заинтересованим гласилима.

Активности су се реализовале из сопствених ресурса.

Медијско представљање				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Управљач
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	30.000,00	12.000,00		

- Брендирање – установљавање заштитног знака СРП „Селевењске пустаре“

2016. године креирало се знак заштићеног подручја. Управљач је планирао да у 2017. години у складу са постојећом легислативом знак заштићеног подручја пласира локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл.. Нажалост због недостатка људских и финансијских средстава нису реализовани планирани активности.

2) Опремање центра за посетиоце

На подручју Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ не постоји центар за посетиоце, већ Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП ”Лудашко језеро” има ту намену за сва заштићена подручја у региону. (Више детаља у Извештају о

остваривању Програма управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2017. Годину)

3) Пројекти и програм у области туризма

Током 2017. године нису реализовани пројекти у области туризма.

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом и 2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

И током 2017. године је сарађивано са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници). Регистровани су упити током целе године – укупно (27). Махом су се јављали корисници и власници катастарских парцела приликом, тј. пре почетка реализације пољопривредних радова. Велики број упита се односио и на тумачење постојећих решења о условима заштите природе – могућа дубина орања, период сетве, жетве. Локално становништво представља велику помоћ приликом мониторинга, како строго заштићених и заштићених врста, тако и инвазивних врста биљака и животиња. Такође, на основу прича локалног становништва, добијамо информације о ареалима (распрострањењу) појединих врста, па чак и станишта. Јер, старо становништво још увек памти какви су услови били пре „уређивања“ предела на овом подручју. На основу тих прича, управљач покушава да реконструише некадашњу слику и да припрема нове пројекте ревитализације (колико је у домену управљача). На жалост, неке ствари су иреверзибилне и то је, можда, и најтеже предочити локалном становништву.

Остали корисници простора су се обраћали упитима, углавном, везано за коришћење Селевењске шуме (крчење багрема, сакупљање грана и сл.).

3) Сарадња са невладиним организацијама

Наставила се дугогодишња сарадња са Удружењем љубитеља природе „Riparia” кроз разне програме и активности (деталји у претходним поглављима).

Наставила се дугогодишња сарадња и са Младим истраживачима Србије – Волонтерским сервисом Србије кроз организације *Међународног волонтерског радног кампа Лудаи 2017.* (деталји у претходним поглављима).

Едукативне активности				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Управљач – стручна и чуварска служба
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	0,00	75.000,00		
ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	200.000,00	0,00		

4) Међународња сарадња

Настављена је и значајно унапређена сарадња са Националним парком Кишкуншаг из Кечкемета (Мађарска). Почетком године је одржан састанак на ком је договорен план активности током целе године, као и динамика састанака и посета. Договорено је да се стручна служба састаје месечном динамиком и то наизменично – један састанак у Мађарској, а други – наредног месеца – у Србији, док ће чуварска служба чешће да има заједничке обиласке терена, по истом кључу – заједнички терен мађарске и наше чуварске службе прва посета (обилазак) у Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској, а други на нашим заштићеним подручјима. Састанци су, поред конструктивних договора, обухватили и презентацију значајних области за обе стране – конкретно – мониторинг врста и станишта, проблеми у управљању специфичним типовима станишта, планови за даље заједничке прекограничне пројекте; униформисање активности чуварских служби (пресек обавезних активности чувара у односу на наше и мађарске прописе); заједнички рад у оквиру Natura 2000 врста (појачано праћење и евидентирање одређених таксона и станишта) и слично. Поред наведеног, сарадња са НП „Кишкуншаг“ се огледала и у међусобним посетама приликом обележавања значајних датума за заштиту природе.

Током 2017. године су објављена два издања са Националним парком „Кишкуншаг“. Двојезична издања (српски/мађарски) обрађују различите теме које су у вези са заштитом природе, као и елементе из легислативе у вези са заштитом природе у обе државе. Оба издања су реализована кроз сарадњу ЈП „Палић-Лудаš“ и Дирекције Националног Парка „Кишкуншаг“. Штампу издања је финансирала Дирекција Националног Парка „Кишкуншаг“, док је преводе реализовало наше предузеће.

5) Сарадња са надлежним институцијама

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

У више наврата током 2017. године је реализована инспекцијска контрола управљача у вези са СРП „Селевењске пустаре“ (евидентирање докумената предвиђених Законом о заштити природе, контрола решења о условима заштите природе и контрола рада и евиденције теренских белешки чуварске службе) од стране инспектора за заштиту животне средине у области заштите и коришћења природних добара и ресурса (Република Србија, Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Подручна јединица Суботица). Предмет инспекцијског надзора је била контролна листа која се налази на интернет страници Покрајинског секретаријата:

http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/sites/default/files/KL_PRI_01-Upravljaci_zasticenih_podrucja.doc

Записнички је констатовано да управљач поседује сву потребну документацију.

Настављена је добра сарадња са Градом Суботица – учешће у разним активностима које се односе на кориснике простора, конкретно у СРП „Селевењске пустаре“ (давање разних мишљења, сагласности и сл.), као и са јавним предузећима којима је Град оснивач.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

И у 2017. године се одвијало стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту. Везано за СРП „Селевењске пустаре“ најпопуларније теме и даље су биле присуство миграната, ревитализација шумо-степских станишта, коришћење шумског земљишта (Селевењске шуме).

VII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током 2017. године су регистрована три пожара на предметном заштићеном подручју.

Дана 20. фебруара 2017. године чуварска служба је приметила да на локалитету Селевењ – 01 Волујски пашњак – у режиму III степена заштите изгорело је део ливаде од око 2000 m². На основу прегледа терена претпостављало се да се пожар деси 1-2 дана раније. Починилац/узрок није утврђен.

Дана 28. фебруара 2017. године чуварска служба је добила дојаву на локалитету Селевењ 08 – Килапош - у режиму II степена заштите горе ливаде и тршћаци. Пожар је захватио око 80 хектара. У сарадњи са ватрогасном службом, пожар је угашен. Починилац/узрок није утврђен.

Дана 06.априла 2017. године увече је примећен пожар на локалитету Селевењ 07 – Траћик - у режиму II степена заштите, гореле су ливаде и тршћаци. Пожар је захватио око 2 хектара. У сарадњи са ватрогасном службом, пожар је угашен. Починилац/узрок није утврђен.

Током осетљивих периода (рано пролеће, касна јесен, дани око Првог маја) чуварска служба обавља појачан надзор.

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

Противпожарна заштита				ИЗВРШИЛАЦ ПОСЛА
	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА	%	Управљач
МПЗЖС:	0,00	0,00	100	
УПРАВЉАЧ:	8.000,00	27.000,00		

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2017. године је планирано обележавање два значајна датума за Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“:

- У оквиру обележавања *Дана заштите природе* (11. април), одржана су предавања у вези са заштићеним подручјима у региону Суботице у Визиторском центру „Лудаш“. Гости су били ученици локалних основних школа, при чему су им подељени лифлети у вези са хранилиштем за птице грабљивице.
- За Дан планете Земље (21. март) су нас посетили ученици Хемијско – технолошке средње школе из Суботице и то разреди на мађарском и српском језику, образовног профила „техничар за заштиту животне средине“.

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

3. Извори финансирања

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и ПИО „Суботичка пешчара“.

Делатност Сектора заштите природе – организованог у стручну и чуварску службу управљача се суфинансира из следећих извора:

- Буџет Републике Србије – Министарство пољопривреде и заштите животне средине
- Аутономна Покрајина Војводина – Покрајински Секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине
- Буџет јединице локалне самоуправе – Град Суботица
- Сопствени приходи

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2017. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП "Селевењске пустаре"

Ред.број	Извори прихода	Планирано Износ у динарима	Уговорено Износ у динарима	Реализовано до 31.12.2017. Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	1.814.932,00	1.306.000,00	1.101.000,00
	1.1. Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1.814.932,00	1.306.000,00	1.101.000,00
	1.2. Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Управа за шуме	0,00	0,00	0,00
	1.3. Остала средства Републике Србије	0,00	0,00	0,00
2.	Сопствени приходи	2.056.472,00	2.264.326,93	2.264.326,93
	2.1. Приходи од обављања делатности	42.472,00	250.326,93	250.326,93
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	2.014.000,00	2.014.000,00	2.014.000,00
	2.3. Остали сопствени приходи	0,00	0,00	0,00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	350.000,00	178.221,50	178.221,50
	3.1. Град Суботица	350.000,00	178.221,50	178.221,50
4.	Остала средства	0,00	0,00	0,00
	4.1. АП Војводина	0,00	0,00	0,00
	4.2. Конкурси	0,00	0,00	0,00
	Укупно приходи	4.221.404,00	3.748.548,43	3.543.548,43

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2017. ГОДИНУ – Табела расхода за заштићено подручје СРП "Селевењске пустаре"

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)						Процењена реализација (30.11.2017.)	Реализација (31.12.2017.)
		Буџет РС	Сопствени приходи	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од донација, поклона и помоћи	Остала средства	Планирано Укупно		
A.	A.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја								
	A.1. Чуварска служба	508.932,00	0,00	0,00	0,00	477.233,00	986.165,00	868.258,56	986.006,00
	A.1.1. Бруто зараде чувара	508.932,00	0,00	0,00	0,00	127.233,00	636.165,00	563.981,45	613.720,51
	A.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	0,00	0,00	0,00	0,00	350.000,00	350.000,00	304.277,11	372.285,49
	A.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило, мотор и др)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	A.2. Одржавање заштићеног подручја	466.000,00	0,00	0,00	0,00	1.058.767,00	1.524.767,00	919.461,57	1.261.120,93
	A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких	80.000,00	0,00	0,00	0,00	884.767,00	964.767,00	688.861,57	749.014,93

	докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)								
	А.2.2.Обележавање заштићеног подручја	220.000,00	0,00	0,00	0,00	90.000,00	310.000,00	0,00	275.000,00
	А.2.3.Управљање отпадом	166.000,00	0,00	0,00	0,00	34.000,00	200.000,00	194.600,00	201.106,00
	А.2.4.Одржавање постојећег мобилијара	0,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	36.000,00	36.000,00
	А.3. Презентација заштићеног подручја	0,00	0,00	150.000,00	0,00	260.000,00	410.000,00	432.221,5	432.221,5
	А.3.1. Штампање промотивног материјала	0,00	0,00	0,00	0,00	30.000,00	30.000,00	0,00	0,00
	А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	0,00	0,00	0,00	30.000,00	30.000,00	12.000,00	12.000,00
	А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	150.000,00	200.000,00	200.000,00
	А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	0,00	150.000,00	0,00	50.000,00	200.000,00	220.221,5	220.221,50
	А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно А.0	974.932,00	0,00	150.000,00	0,00	1.796.000,00	2.920.932,00	2.219.941,63	2.679.348,43
Б.	Б.0. Управљање посетиоцима								
	Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Б.2. Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.3. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.4. Штапање материјала намењеног посетиоцима	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Б.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.	В.0. Регулисање имовинско правних односа								
	В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја								
	Г.1. Мониторинг	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Г.2. Реинтродукција и реколонизација	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Г.3. Рекултивација	0,00	42.472,00	0,00	0,00	0,00	42.472,00	42.472,00	0,00
	Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	840.000,00	0,00	0,00	0,00	210.000,00	1.050.000,00	672.000,00	762.200,00
	Укупно Г.0	840.000,00	42.472,00	0,00	0,00	210.000,00	1.092.472,00	714.472,00	762.200,00
Д.	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса								
	Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Д.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Е.	Е.0. Остали некатегорисани послови								
	Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др. за потребе противпожарне заштите)	0,00	0,00	0,00	8.000,00	8.000,00	8.000,00	27.000,00	27.000,00
	Е.2. Сарадња са невладиним организацијама (Међународни волонтерски радни камп)	0,00	200.000,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	75.000,00	75.000,00
	Укупно Е.0	0,00	200.000,00	0,00	8.000,00	208.000,00	208.000,00	102.000,00	102.000,00
Укупно расходи		1.814.932,00	42.472,00	350.000,00	0,00	2.014.000,00	4.221.404,00	3.036.413,63	3.543.548,43

Степен реализација програма управљања СРП „Селевењске пустаре“ у 2017. години је 98 %.

Као накнада за коришћење заштићеног подручја СРП „Селевењске пустаре“ се остварило 2.014.000,00 РСД прихода, што је 56,83 % од укупних средстава (3.543.548,43 РСД), која су била потребна за реализацију управљања СРП „Селевењске пустаре“.